

نمود زن در ادبیات و سینما

به مناسبت روز جهانی زن

۷ مارس ۲۰۱۸

خاطره شیبانی

شعر فارسی و جایگاه فروغ فرخزاد

➤ فروغ به عنوان یک پدیده ی فرهنگی

➤ پدیده زن آزاده، آزاد از قید ردیف و

قافیه، آزاد از قرار دادهای اجتماعی

جامعه پدرسالار

زمینه های فرهنگی ظهور پدیده فروغ

- شعر مشروطه و به زیر سوال بردن گفتمان سنت -محور و مرد سالار
- زن در شعر مشروطه انسانی است و رای تعریف های سنتی شعر پیش از مشروطه: دلبر، معشوقه، غمزه گر، فتنه جانها ، آشوبگر
- زن شعر مشروطه: اندیشمند، آزاد اندیش، آماده پذیرش مسئولیت های اجتماعی، رها از قید و بند حجاب

ابوالقاسم لاهوتی

سخنی با دختران

من از امروز ز حسن تو بریدم سر و کار / تا بدیوانگیم خلق نمایند اقرار!
ای مه ملک عجم ، ای صنم عالم شرق! / هوش گردآور و برگفته من دل بگمار!
تا کنون پیش تو چون بنده درگاه خدا / لابه ها کردم و بر خاک بسودم رخسار
لیکن امروز مجدانه و رسمانه تو را / آشکارا سخنی چند بگویم ، هشدار!

...

عیب باشد که تو در پرده و خلقی آزاد / حیف باشد که تو در خواب و جهانی بیدار!
ترک چادر کن و مکتب برو و درس بخوان! / شاخه جهل ندارد ثمری جز ادبار
دانش آموز و ز اوضاع جهان آگه شو! / وین نقاب سیه از چهره روشن بردار!

ملک الشعرا بهار

شعرهای پیش از کشف حجاب

زناني که به جهل و به حجابند
ز آداب و هنر بهره نیابند
چنین زن به جهان ثمر ندارند
فرا خوان کتاب را
برافکن حجاب را
ازین بیشتر به گل
میوش آفتاب را
حبیبم

در عالم، جای زن
باید باشد بر روی دیده
زن در زندان یارب که دیده؟
به جز در ایران
که حال نسوان بود بدینسان زار

شمس کسمایی

طلایه دار سبک نو شعر فارسی

ز بسیاری آتش مهر و ناز و نوازش
از این شدت گرمی و روشنایی و تابش
گلستان فکرم

خراب و پریشان شد افسوس
چو گل‌های افسرده، افکار بکرم
صفا و طراوت زکف داده، گشتند مایوس

بلی، پای بر دامن و سر به زانو نشینم
که چون نیم وحشی، گرفتار یک سرزمینم
نه یاریِ خیرم

نه نیروی شرم
نه تیر و نه تیغ بود، نیست دندان تیزم
نه پای گریزم

از این روی در دست همجنس خود در فشارم
ز دنیا و از سلک دنیاپرستان کنارم
برآنم که از دامن مادر مهربان سر برآرم

پروین اعتصامی

شعر «نہال آرزو» یازده سال پیش از کشف حجاب

غنچه‌ای زین شاخه، ما را زیب دست و دامن است
همتی ای خواه‌ران، تا فرصت کوشیدن است
پستی نسوان ایران، جمله از بی‌دانشی‌ست
مرد یا زن، برتری و رتبت از دانستن است
زین چراغ معرفت کامروز اندر دست ماست
شاه‌راه سعی اقلیم سعادت، روشن است
به که هر دختر بداند قدر علم آموختن
تا نگوید کس پسر هوشیار و دختر کودن است

زن در شعر پروین اعتصامی:

- انسانگرایی فارغ از جنسیت (اومانیسم)
- اهمیت فراگیری دانش و خردورزی برای مردان و زنان
- بیزاری از جهل و خانه نشینی زنان
- لزوم اجتماعی شدن زن و به عبارت دیگر تاکید بر حق شهروندی زن
- مسوولیت پذیری زن
- مسوولیت جامعه در قبال زنان (برگرفته از مفهوم ملت)
- اهمیت مادری و همسری زن

فروع شعر و فروع سینما

شعر ساده و صادق با
صدای زنانه و انعکاس
خواسته های زنانه

مستند «خانه سیاه
است» با نگاه ناب
انسانگرا که کرامت
انسانی را پاس می دارد

شاعرانگی در سینما:
امتزاج شعر و زندگی،
زیبایی و زشتی

احترام دوربین فروغ
به سوژه

« گناه » و صدای زنانه

گنه کردم گناهی پر ز لذت
در آغوشی که گرم و آتشین بود
گنه کردم میان بازوانی
که داغ و کینه جوی و آتشین بود

در آن خلوت گه تاریک و خاموش
نگه کردم به چشم پر ز رازش
دلم در سینه بی تابانه لرزید
ز خواهش های چشم پر نیازش

در آن خلوت گه تاریک و خاموش
نشستم در کنار او پریشان
لبش بر روی لبهایم هوس ریخت
ز اندوه دل دیوانه رستم

خانه سیاه است

- یکی از نوآوران موج نو سینما
- سردمدار رئالیسم شاعرانه در سینمای ایران
- سینمای فرازگرایانه / متعالی
- نشان دادن شادی انسانهایی که شاید در چشم بیننده دلیلی برای خوشحالی ندارند
- پیوند شعر و واقعیت

خوانندگان و ترانه سرایان زن در صحنه سینما

- ▶ خوانندگانی مانند بانوان قمر الملوک و زبیری، دلکش و مهوش در دهه ۳۰ شمسی در سینمای ایران فعالیت داشتند.
- ▶ حضور خوانندگان معروف زن ضامن فروش بالای گیشه بود
- ▶ در این سال ها فیلم های موزیکال در سینمای تجاری رواج داشت. کارگردانان از صدای خوش این خوانندگان و صحنه های رقص و آواز در فیلم هایشان استفاده می کردند

پوستر دلکش در مجله اطلاعات هفتگی.^[۱]

تأثیر فروغ بر سینمای ایران

➤ از صدای زنانه تا نگاه زنانه

➤ حضور پویاتر و پایورتر زنان در صحنه کارگردانی و تولیدکنندگی

➤ پدیده ی فروغ در عرصه فرهنگ ایران زنان را به سطحی جدید از خود باوری رساند.

➤ زنان سینمای ایران یاد گرفتند با محدودیت های اجتماعی و سیاسی مبارزه کنند و جا

خالی نکنند

از صدای زنانه تا نگاه زنانه

در سالهای پس از انقلاب ۵۷ زنان ایرانی در سینمای ایران به سطح جدیدی از خودباوری و خود آگاهی رسیدند.

محدودیت های وزارت ارشاد برای حضور زنان در سینما بیشتر شد اما هم پایه آن و یا شاید بیشتر جامعه آماده برای دیدن مسایل و مشکلات زنان بر روی پرده نقره ای سینما بود.

سمیرا مخملباف: نسل سوم زنان کارگردان ایرانی

- پرسپکتیو انسان‌گرایانه
- نگاهی فرا مرزی
- توجه به مسایل اقلیت‌ها
- پرهیز از مطلق‌گرایی
- یافتن بهانه‌ای برای خوشبختی
- آمیزش شعر و واقعیت

از توجه شما سپاسگزارم!

